

UNIBERTSITATEA

LONTXO OIHARTZABAL

ERREKTORE BERRIA

Lerro hauek irakurlearen eskutara iritsi orduko izendatzear egonen da, ziurrenik ere, Euskal Herriko Unibertsitateko errektore berria. Ez du eginkizun samurra hartuko bere gain hautagai berriak. Nahi eta ezinak sortzen duen larritasunean jardun beharko du datozen lau urte luzeetan zehar. Garrantzi handiko eskabide asko jasoko du ikastegi guztietatik. Zentzuzkoak eta ondo arrazoituak gehienak. Baina ezinak behartuko dio erantzuna: Euskal Herriko Unibertsitateak behar ugari eta baliabide urri baitu sorrera beretik. Diru-aurrekontuak unibertsitateak berak prestatu ohi ditu, baina dirua Eusko Jaurlaritzatik datorkio Eusko Legebiltzarretik zehar. Eskaritik jasotzen duenera mila milioi askotako zuloa edo tarte handia geratu izan da azken urte guztiotan. Nahi bai —horretxegatik egiten dira egiten diren aurrekontuak— baina baita ezina ere.

Eta ezina hain da nabarmena ikasle berrientzako nahiko aulki ezin eskuraturik dabil oraindik ere hainbat eta hainbat ikastegi Donostiako campus honetan behintzat, jadanik azaroan sartu bagara ere.

Bai, batek badaki, joan zen urtekotik datorrenekora hazkunde handia nabarmenduko omen da unibertsitateak jasoko dituen diru-kopuruetan. Hala aldarrikatu da, eta halaxe izanen da. Baina beharrak ere asko ugaritu zaizkio Euskal Herriko Unibertsitate gazte honi: bere gaztetasunetik zetorkion hazkunde azkarregiari ikasketa-plangintza berriek sortu dituzten karre-
ra berrienak gehitu behar zaizkio. Ia-ia kontrola ezineko bapateko hazkunde ikaragarria jasaten ari da une hauetan unibertsitate hau. Ez dator, beraz, garai errazetan errektore berria. Ezin eskatuko zaio asko eta ugari «eman eta zabal» dezala guttiegi hartzen duenari.□

EUSKARAREN EREMUAN ERE EZINA

Baina izanen du beste arazorik ere gure unibertsitate honek errektoreberria izanen dugunarekin. Jaurlaritzako lehendakariaren hitzak dira: «Gero eta irakasle euskaldun gehiago dago, gero eta talde gehiagok ikasten du euskaraz. Unibertsitateak etorkizunean, gero eta gehiago *gizarteak eskatzen duen elebitasun horri erantzuteko gai izan behar du*». Nik neuk azpimarratzen ditut azken hitz horiek. Gaitasun handiegia eskatzen dio Lehendakari jaunak unibertsitateari, eta bide batez baita errektore berriari ere.

Gero eta ugariago omen garen irakasle euskaldunok eta gero eta ugariago omen diren euskaraz ikasten duten ikasleek ere ez dute aukerarik izanen bertako unibertsitateko erantzukizunik handiena daramanarekin euskaraz mintzatu ahal izateko, baldin eta euskaraz mintzatzeko gai den norbait izendatzen ez bada kargu horretarako. Araudiak horretaz ezertxo ere ez dioenez, errua ez da izanen aurkeztu dadin hautagaiarena, aurka egin diezaiokeen hautagai euskaldunik horretarako prestatzen ez den bitartean behintzat. Gero eta gehiago omen ga ren irakasle euskaldunona izanen da errua, inorena izatekotan. Eta bada errektore izateko hainbat eskarmentu, merezimendu eta gaitasun duen irakasle euskaldunik euskaraz dakiten irakasleen artean. *Nostra culpa!!!*

Unibertsitatearen euskalduntze-plangintza aurrera eramateko borondatea adierazi du Jaurlaritzako lehendakariak. Errekto-regai berriak ere beste hainbeste eginen du ziurrenik ere. Baina horretarako dirua behar da. Eta orain artean izan dena baino askoz gehiago. Unibertsitateak berak azken bost urteetarako egina eta onartua zuen plangintza ezin jarri izan da martxan baliabideen eskasia bitarteko. Arazoa ez dago, beraz, «borondatea bai eta borondatea ez» kontuan. «Gizarteak eskatzen duen elebitasun horri erantzuteko gai izan behar» badu, horretarako beharrezko diren baliabideak ere eskuratu beharko zaizkio, kontu hutsetan geratuko bait ginateke bestela.

Eta ez da nahikoa irakasle euskaldunak jartzea. Euskara huts ez leudekeen oinarritzko eskuliburuen bila dabilta «gero eta

gehiago» omen diren euskaraz ikasten ari diren taldeetako ikasleak. Baina honako hau ere esan beharra dago: erdal taldeetara jotzen du euskaraz gaiturik dagoen ikasle askok eta askok, ikasi beharko dituen gaiak gaztelaniaz edo atzerriko beste hizkuntzaren batean bakarrik irakurri ahal izanen baititu. Eta horrek ikasle asko beldurtzen du.

Euskaraz irakasten dugun irakasleon kopurua asko handitu bada ere azken lau urteotan (Goiriena errektoreari eta Salaburu errektoreordeari zor zaien aurrerakada nabarmena), euskarazko eskuliburuaren argitaratze-kontuetan oso makal dabil euskalduna ere izan nahi omen duen Euskal Herriko Unibertsitatea. Euskuliburuak euskaraz sortzeko astia eta aukerak behar dira, beraz dirua; edo atzerriko hizkuntzetan dauden eskuliburu onak euskarara itzultzeko ere dirua behar da. Eta honetan ere «nahi eta ezinean» aurkituko dela errektore-talde berriarik uste. Geroak esango du.□

EUSKAL HERRIKO UNIBERTSITATEA ETA IKERKUNTZA

Behin baino gehiagotan aipatua dut, irakasteaz aparte ikeretzea ere badagokiola unibertsitateko irakasleari. Hori horrelaxe da unibertsitate guztietan. Espainiako Estatuko unibertsitate- eta ikerkuntza-antolaketa den bezalako delako, eremu honetan ere menpekotasun handia du Euskal Herriko Unibertsitateak; ez baitago bere esku zein ikerkuntza-egitasmo onartu ala ez onartu. Gure unibertsitateak berak egindako deialdietara aurkez dadin edozein egitasmok Madrilen kokaturik dagoen «Agencia Nacional de Investigación» delakoaren onespena ezinbesteko du unibertsitateak eskaintzen duen dirulaguntza jasoko badu.

Ikerketaren gaia ezezik, egitasmoaren egitura eta planteamendua ere kontuan hartzen ditu, antza denez, delako «Agencia Nacional» horrek bere erabakia gauzatzekoan. Ezin ukatuko da hori berez ongi ez dagoenik, ikerketaren maila teknikoa ziurtaturik gera baitaiteke horrela jokatzuz. Demagun, beraz, hori zuzena dela.

Aurkeztutako ikerketa-egitasmoaren interesgarritasuna epaitzerakoan sortzen dira nagusiki arazoak. Eta gertatu ere horrelaxe gertatu da eskuartera iritsi zaidan egitasmo batekin. Teknikoki zuzen planteatua dagoela baina interesgarritasunean ez duela inolako lehentasunik erabaki dute agentzia horretako arduradunek. Madrildik begiratuta agian horrela da. Baina Euskal Herriko irakaskuntzaren eremutik aztertuta lehentasunetan lehena jasoko lukeena litzateke, eta bihar bertako etorkizunera begira ikertu beharreko, ezinbestean ikertu beharreko gai bati heldu nahi liokeen egitasmoa da. Ba, «*Madríd dixit*» eta beste diru-iturri batzuen bila dabilta aurkezleak. Aurkituko dute, noski, zentzuzkotasuna nagusituko bada behintzat.

Lurralde autonomoak onartu eta ikerkuntzari dagozkion erabakiak zentralizaturik mantentzea nahiko bitxikeria deigarria da erabateko autonomia duen unibertsitatean ikastea suertatu zitzaion batentzat. Ez lurraldeak, baizik eta unibertsitate bakoitzak du bere erabateko autonomia Alemaniako *länder* bakoitzean eta guztietan. Eta nik dakidanez, Alemania hori Europan dago, eta unibertsitate-eremurako irakaskuntzan eta ikerkuntzan puntaren puntan dabilena izan behar du. Europara begira omen dabilen Madrilek ere badu zer ikasirik kontu hauetan!

Bada besterik ere. «Gero eta gehiago omen garen euskal irakasleok» gaztelaniaz aurkeztu behar ditugu geure ikerkuntza-egitasmoak, edo euskaraz aurkeztuz gero gaztelaniara itzuli beharko beste norbaitek Leioa aldean, Madrilgo «Agencia Nacional de Investigación» delako horretan ez omen dakite-eta euskaraz. Hizkuntzak ez omen digu kalterik eragin behar omen dio, gainera, Madril aldetik maite-maite duten *Constitución* izeneko oinarri-oinarrizko lege batek. Tira, bada! Euskaldunok moldatuko genukeen ikerkuntzarako geure «agentzia nazionala» zuhurragoa eta zorrotzagoa litzatekeela eginen nuke apostu. Hona, bada, gure unibertsitatearen ezinetako beste bat.□